

OSVRT NA »ČASOSLOV NARODA BOZJEGA«

Dok smo na prijevod obnovljenog Misala morali tako dugo čekati i još čekamo, pred nama je evo »srednjak« (Psaltir i Opća slavlja svetaca — Commune sanctorum) novoga hrvatskog Časoslova. S njim je došlo i obećanje da ćemo do kraja ljeta 1973. dobiti i sva četiri svešćića koja će sadržavati sva vlastita slavlja (Proprium de tempore i de sanctis). Hvala Bogu na ovom velikom daru! Hvala i onima koji su nam ga posredovali bez obzira na način kojim su to učinili. Kad je to naša BK odobrila, svi prihvatimo taj bogodani tekst u našem ruhu i po njemu zdušno slavimo Boga i posvećujemo sebe i sebi povjerene.

Upravo zato jer još nisu izišli spomenuti svešćići a, koliko se čuje, nisu ni posve pripravljeni, neka mi bude dozvoljeno da se nakon par dana listanja po novom Časoslovu osvrnem na neke stvari koje bi se možda mogle u njima dopuniti i ispraviti. Neke su manje a neke više važne, prema tome kako se na njih gleda.

Pomoćni list koji će se najviše upotrebljavati, jer donosi Ps 95 (94) i drugo što se moli kod svakog časa, ima u latinskom izvorniku na početku molitvu iz nekadanjeg brevijara »Aperi, Domine, os meum« koju pruža svima da je mogu moliti kad časoslov mole sami. Staniji je znaju napamet, mlađi je neće ni vidjeti kad im nije dan tekst.

Latinski Ordinarium časoslova ima naš prijevod (str. 3—18 sa zvjezdicom) skoro bez rubrika. Tome će svatko doskočiti kad što prije nabavi i prouči, a i kasnije češće pogleda, »Opću uredbu liturgije časova« (u izdanju KS »Novi Časoslov. Temeljni dokumenti«). Ona sadržava ne samo rubrike već pruža i vrlo lijepe teološko-liturgijske pouke o časoslovu i o pojedinim njegovim dijelovima.

U obnovljenom su časoslovu za dva glavna dnevna časa sasvim nanovo sastavljeni zazivi prije Gospodnje i završne molitve dotičnih časova. Samo zašto te »proces« kod Jutarnje nazivamo zastarjelim izrazom »Molbenica« a kod Večernje »Prošnje«? Njihovo bogatstvo preko cijele godine (ima ih oko 2000) nije samo divna škola moljenja u katoličkom duhu za sve najraznovrsnije potrebe svega svijeta nego one ujutro i navečer pružaju vrlo sadržajni poticaj za osobno razmatranje i duhovno poniranje u biblijski i liturgijski svijet. Na naš su jezik ti zazivi većinom sretno prevedeni. Unaprijed bi ipak trebalo bolje paziti da se skrbno sastavljen latinski tekst prevede što ljepše i vjernije. Vjernije nego je na pr. učinjeno kod nedjeljne Jutarnje IV' tjedna gdje latinski »nos inimicos et peccatores vocasti, ut cognoscamus veritatem tuam et maiestati tuae serviamus« hrvatski glasi: »ti nas nisi prezreo ni odbacio radi naših grijeha: već nas pozivlješ da tebe upoznamo, tebe ljubimo i tebi služimo« (Časoslov str. 355). Ili kod Večernje istoga dana ispuštena je zamjenica u izrazu »in tua pace« i pridjev u izrazu »ad resurrectionem sanctam«. Nisu te razlike velike, ali se dobiva utisak da prevodilac i oni koji pregledavaju njegov rad teže bespotrebnoj desakralizaciji liturgijskih tekstova. Do toga je zaključka došao i jedan naš biskup kad je pročitao ono što sam u 2. broju ovogodišnje SB iznio o prevođenju misnih molitava. — Usput: neka nitko ne rekne da

drugi narodi prevode još slobodnije. Ima slobode u prevadanju koja osiromašuje, a poneka i obogaćuje. Nijemci su npr. — dozvolom Sv. stolice — molitvu za mir poslije misnog Očenaša razdijelili u dva dijela. Prvi njezin dio govore sklopljenim rukama (što dobro dođe poslije raširenih ruku nakon često pjevane Gospodnje molitve i njezina embolizma): »Gospodin je Isus Krist rekao svojim apostolima: Mir vam ostavljam, mir vam svoj dajem«, a onda nastavljaju zaista kao molitvu raširenim rukama: »Ne gledaj naše grijehе...«

»Napomene izdavača« (na posebnom letku) hrvatskog Časoslova ističu i ponavljaju: »Time će biti tiskan na hrvatskom jeziku sav obnovljeni rimski Časoslov... Sadržajno naš »Časoslov naroda Božjega« donosi materijalno sve što ima tipsko rimsko izdanje.« Kamo sreće da je tako! Spomenut ću neke manjke. Sva četiri sveska novoga latinskog Časoslova imaju Appendix koji »Službi čitanja« (dosadašnjemu Matutinu) za sve nedjelje i svetkovine nadodaje tri starozavjetna, vrlo lijepo izabrana kantika s odužim evanđeoskim čitanjem o Isusovu uskrsnuću (tj. sve dotične izvještaje svih evanđelista), a kroz korizmu evanđeoska čitanja koja odgovaraju tom vremenu. Usto je rečeno da se prigodimice može održati i homilija o toj evanđeoskoj perikopi, kao što su upravo u tom času govorili neki crkveni naučitelji, npr. sv. Bernard. Poslije Evanđelja i eventualne homilije slijedi »Tebe Boga hvalimo« i molitva toga dana. Ako se u hrvatskom prijevodu nije došlo u susret redovničkim zajednicama koje barem u neke dane žele produžiti »Službu čitanja« tim vrijednim dodatkom, koji im nudi latinski Časoslov, trebalo bi ga pružiti župskim zajednicama koje žele svoga pokrovitelja na njegov blagdan počastiti odužim bđenjem. U Dalmaciji su u tim prigodama naveliko pjevani »Životi« koje bi bilo dobro nečim nadomjestiti. Nema boljega teksta od tih starozavjetnih kantika i od evanđeoskog čitanja s eventualnom homilijom. U svaku pak nedjelju mogli bi upravo ti ponavljani evanđeoski izvještaji o Isusovu uskrsnuću, svima koji to žele sami za sebe ili skupa s vjernicima, pomoći da još dublje dožive temeljno otajstvo naše vjere i liturgije. Stoga bi bilo poželjno da u gore spomenutim svešćićima, ili u posebnom, bude taj dodatak.

Isti latinski Appendix ima još za sve dane u tjednu »kraće zazive« koji se mogu mjesto onih prošnja koje se nalaze u svakoj Večernji novoga Časoslova. Evo ih napr. za nedjelju: »Pomolimo se Bogu koji se brine za sve. Iskrenom mu poniznošću rećimo: Smiluj se, Gospodine, svojemu narodu! Čuvaj Crkvu. Štiti našega papu I. Budi u pomoći našem biskupu I. Spasi svoj narod. Očuvaj mir. Rasvjetli one koji ne vjeruju. Vodi vođe narodâ. Pomozsi siromahe. Utješii patnike. Smiluj se sirotama. Dođi u pomoć pokojnima.« Suvišno je i reći da bi ti i ostali zazivi kroz tjedan, dozvolom naše BK, lijepo pristajali u misi kao »sveopća molitva«, jer je već svima dodijalo toliko ponavljati one četiri dosada jedino odobrene. Naš bi ih novi Časoslov mogao donijeti makar na posebnom listiću.

Prijevod bi himana u »Časoslovu naroda Božjega« zasluživao poseban i mnogo duži osvrt. Saborska je liturgijska konstitucija odredila: »Neka se uzmu, ako je prikladno, i drugi himni iz bogate riznice himana« (čl. 93.). Kongregacija za bogoštolje je to

poslušala i u novome nam Časoslovu pružila barem dva puta više himana nego je imao dosadašnji brevijar. Ti su novi, zapravo skoro svi vrlo stari, himni bili najprije izdani u posebnoj knjizi već god. 1968. i zatim od raznih stručnjaka po svemu svijetu probirani i usavršavani. Nekoje od njih imamo sada u vrlo sretnom prijevodu hrvatskog Časoslova. Šteta samo da on nije donio sve koje ima latinski Časoslov, naročito one koji se uzimaju kod »Službe čitanja«, gdje ih samo za vrijeme kroz godinu manjka dvadesetak. Zlo je to veće što za taj čas hrvatski Časoslov pruža, prema Milanu Paveliću, samo one himne koji su odgovarali dosadašnjem Matutinu, tj. zapravo noćnoj molitvi koja se i dijelila na »noćnice« (nokturne). Međutim je sabor odredio: »Čas što se zove Jutrenja (Matutinum) neka u koru zadrži značaj noćne hvale, a inače neka se tako preudesi da se može obaviti u bilo koji sat dana te neka se sastoji od manje psalama i od dužih čitanja« (čl. 89c). Opće je poznato da su saborski oci željeli takvom »Službom čitanja« pružiti duhovnim osobama prikladno biblijsko i otačko gradivo za svagdanje razmatranje. Mnoge od tih osoba razmatranje ne obavljaju više ujutro rano, kao što bi bilo najprikladnije, nego iz preko dana barem pomnijivo obaviti »Službu čitanja«.

Obnovljeni je Časoslov podržao tu dozvolu II vat. sabora i za svaki je dan kroz godinu odredio poseban himan kad se »Služba čitanja« obavlja po noći ili ujutro rano, a poseban kad se obavlja preko dana. Hrvatski molilac, ako se izdavač Časoslova ne pobrine drukčije, kroz 34 tjedna ujutro, prije ili poslije podne izgovarat će u himnu toga časa i ove riječi: »Otresimo te tromosti i hitrije se dižimo... Već okrijepi nam tijelo san, iz ložnice se dižemo... Noć prekidamo pjevanjem... San napada nas, izbavi od štetnoga nas počinka... U noći tone zemlja sva... Sa postelje se dižemo za noćnog doba gluhoga... Daj svima koji noćni mir sad prekidamo pjevanjem...« (str. 5, 20, 36, 52, 68, 84, i 100). Sigurno se nadaju svi kojih se tiče da će obećani svešćici donijeti hrvatski prijevod svih himana toga časa za posebna vremena i blagdane već i tih dvadesetak novih za »Službu čitanja« kroz godinu. Isto bi se moglo očekivati i za onih sedam himana Jutarnje i sedam Večernje koje latinski Časoslov ima za II i IV tjedan kroz godinu. Kad nam je Crkva službeno otvorila svoju »bogatu riznicu himana«, nastojmo da nam je nitko opet ne zatvori. Pogotovo kad je to u najužoj vezi s preporukom sabora, »da pojedini časovi, koliko je moguće, odgovaraju pravom vremenu« (SC 88) i »Da bi se uistinu posvetio dan i da bi se časovi molili s duhovnim plodom, korisno je u moljenju časova obdržavati ono vrijeme koje približno odgovara pravom vremenu svakoga pojedinog kanonskog časa« (SC 94).

Na skoro sve gore navedeno priređivači se hrvatskog Časoslova mogu u svojem daljnjem radu barem djelomice osvrnuti. No on ima i neke propuste koje će moći otkloniti samo novo izdanje hrvatskog Časoslova. To se, prema mišljenju potpisanioga, odnosi naročito na Pavelićev prijevod himana i na prijevod psalama. Sabor je odredio: »Himni, koliko je to korisno, neka se uspostave u prvotnom obliku i neka se ukloni ili izmijenjeni ono što podsjeća na mitologiju ili nije u skladu s kršćanskom po-

božnosti. Neka se uzmu, ako je prikladno, i drugi himni iz bogate riznice himana» (SC 93). Tko i malo pozna crkvenu himnologiju zna kako je ta odredba opravdana. Naš poznati, terorijski i praktički, poznavalac i prevodilac himana, Milan Pavelić, napisao je u uvodnom eseju svojega prijevoda »Crkvenih himana«: »Mnogo je kriva zastoju te vrste renesansa, koja je svojim majmunisanjem klasika ubijala crkveni latinski i himne. Izgubivši smisao za svoje izvorne ljepote i zanoseći se za staru gospodsku poeziju stvarali su ti kršćanski pjesnici spolja kadšto i odveć blistave, ali prazne, bez duše. Oni su pače, ne shvativši pravo posla, i »popravili« više himana prema klasičnom metru i jeziku. Bilo je to pod Urbanom VIII u 17. vijeku, koji je, reformirajući brevijsar, povjerio rad oko himana četvorici isusovaca. Oni izostaviše napose tolike sekvencije, izvedoše 952 popravka ostavivši od himana pösve nepromijenjene tek neke najstarije i sve svetoga Tome. O toj se reformi dobro reklo: »Accessit latinitas et recessit pietas — latinski je uljepšan, ali je nestalo pobožnosti«. Pogrešaka je u himnima tu i tamo bilo i ima ih, no one se mogu popraviti samo u pravom duhu himna a nikako u tuđem, pa ima nade, da će se to i izvesti u budućnosti« (I. izd. str. VII—VIII). Sada je, srećom, ta budućnost nastupila i o. Pavelić bi bio najviše žalostan što su ondašnji njegov prijevod doslovno uzeli u obnovljeni hrvatski Časoslov. U tom sadašnjem izdanju ima čak, prema latinskom tipskom predlošku, propuštenih ili nadodanih čitavih kitica (npr. na str. 10 i 100). Ovo se može tim više zamjeriti jer je izdavač »Časoslova naroda Božjega« imao u rukama pismenu ponudu »Službe Božje« (upravljenju biskupima i višim redovničkim poglavarima) u kojoj na str. 1. stoji: »Na temelju toga (tj. pisma biskupa Pichlera, predsjednika NLK, od 8. travnja 1969. potpisanomu) okupljeni su prvi suradnici i posao (oko prevođenja novog Časoslova) razdijeljen. Od o. provincijala DI Stigla je dozvola da se može upotrijebiti prijevod himana od M. Pavelića. Ispravljeni su mnogi njegovi versi koji se razlikuju od prvotnoga latinskog originala«. Nitko nije bio dužan tražiti od potpisanoga da ustupi taj obavljeni posao (a rado bi ga bio stavio na raspolaganje bez odštete), ali su novi priređivači bili dužni sami obaviti taj posao, a ne na brzu ruku i bez kriterija donijeti netočan Pavelićev prijevod sada obnovljenoga latinskog Časoslova.

Bilo bi još drugih sličnih zamjerki »Časoslovu naroda Božjega«, ali još bi tko god mogao pomisliti da iz mene govori »gelosia del mestere« (a poznato je da je SB nudila svoj prijevod bez plaće za sebe i za svoje suradnike i uz konačnu napomenu da je spremna sve račune pokazati BKJ). Stoga ću se još kratko osvrnuti na prijevod psalama kojemu će biti najviše zamjerke na terenu, naročito u krajevima gdje je narod naučan pjevati nedjeljne i blagdanske Večernje, a ponekad i Jutrenje (Matutine). Hrvatski je Časoslov uzeo prijevod psalama iz zagrebačke Biblije i trebalo bi se najprije pitati koliko su uvažene primjedbe poznatog bibliciste p. Škrinjara, iznesene u »Bogoslovskoj smotri« i kvalificiranog jezikoslovca o Kosoru u »Svescima«. O svemu tome neka sude stručnjaci, ali kod toga moraju doći do riječi ne samo »teološki i jezikoslovni stručnjaci iz svih krajeva naše do-

movine« (kako stoji u Napomenama izdavača Časoslova) nego i liturgijski pastoralci iz svih naših tako raznolikih područja i još posebno muzičari.

O prijevodu psalama u zagrebačkoj Bibliji kazao je pred svjedocima jedan koji je bitno sudjelovao na prijevodu psalama u toj Bibliji, da je sačinjen pjesnički bez obziva na recitiranje u zajednici ili na pjevanje toga teksta. Sada je nametnut za recitiranje i pjevanje upravo taj tekst. Da je BK imala svoju liturgijsku komisiju (kako ju je imenovala sada kad smo već uglavnom dobili prijevode obnovljenih liturgijskih knjiga) i da je kroz tu Komisiju, prije konačne potvrde, prošao prijevod o kome je govor, sigurno ne bi bilo toliko prigovora jeziku kakav imaju naši novi liturgijski i biblijski tekstovi. Sada je kasno jadikovati i najbolje da se duhovi smire.

Još samo riječ o vanjskoj opremi »Časoslova naroda Božjega«. Ona je za naše prilike više nego dobra. Ipak smeta što je papir previše proziran. Neka je i tu, kao kod svih gornjih redaka, dobronamjieran savjet: kod moljenja dobro je stavljati bijeli komad papira da se na stranici koju čitamo vide samo tisak druge a ne i treće stranice.

Martin Kirigin OSB

ODRŽANO PLENARNO ZASJEDANJE BISKUPSKE KONFERENCIJE

Od 10. do 14. listopada o. g. zasjedala je u Zagrebu Bisk. konferencija. Otvarajući ovo zasjedanje uoči blagdana Materinstva Majke Božje, na koji je pred deset godina započeo II vat. koncil. msgr Franjo Kuharić, nadb. zagrebački i predsjednik BK, evocirao je uspomene na taj najveći događaj u životu Katol. crkve ovoga stoljeća, te je istaknuo da u koncilskim dokumentima nalazimo putokaz da u jedinstvu istine i ljubavi vodimo koncilsku obnovu; Bisk. konferencija svojim pozitivnim pristupom problemima naše Crkve neka nastoji ukloniti, pomognuta suradnjom mnogih u njenim raznim vijećima i izvan njih, sve što bi skrenulo život Crkve s tog puta istine i ljubavi.

Na zasjedanju su, između ostalih, obrađeni slijedeći predmeti:

— Biskupi su odobrili nacrt Statuta Mješovite komisije Bisk. konferencije, Vijeća viših redovničkih poglavara i Unije viših red. poglavarica. Redovnici su izradili i prihvatili nacrt Statuta, a biskupi su ga prihvatili s malim izmjenama. Spomenuta komisija nije organ BK, nego ustanova u kojoj će biskupi s višim red. poglavarima proučavati zajednička pitanja i predlagati rješenja ustanovama koje zastupaju.

— Biskupi Jablanović i Pernek referirali su o općenitoj sakramentalnoj apsoluciji o kojoj su biskupi dali slijedeću izjavu:

Obzirom na »Norme za podjeljivanje zajedničkog odriješnja« koje je izdala Sv. Stolica BK smatra da kod nas ne postoje zasada uvjeti iz točke 3. spomenutog dokumenta, pa prema tome nema mjesta za podjeljivanje zajedničkog odriješnja.